

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 15.12.2011
COM(2011) 899 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Καινοτομία για βιώσιμο μέλλον - Σχέδιο Δράσης για την Οικοκαινοτομία (Eco-AP)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

{SEC(2011) 1598 τελικό}

{SEC(2011) 1599 τελικό}

{SEC(2011) 1600 τελικό}

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για την αντιμετώπιση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, η Στρατηγική «Ευρώπη 2020»¹ ενισχύει την ικανότητα της ΕΕ να δημιουργήσει μία έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Οι στόχοι της στρατηγικής υλοποιούνται μέσω ορισμένων εμβληματικών πρωτοβουλιών που αφορούν την αντιμετώπιση των βασικών προκλήσεων.

Η εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση Καινοτομίας»² θα εξασφαλίσει ότι οι καινοτόμες ιδέες θα μετατραπούν σε προϊόντα και υπηρεσίες που παράγουν ανάπτυξη, δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και αντιμετωπίζουν τις σημαντικότερες κοινωνικές προκλήσεις της Ευρώπης. Προς αυτήν την κατεύθυνση, η εμβληματική αυτή πρωτοβουλία δεσμεύεται να καταρτίσει σχέδιο δράσης για την οικοκαινοτομία, αξιοποιώντας την Ένωση καινοτομίας και εστιαζόμενη σε συγκεκριμένα σημεία συμφόρησης και συγκεκριμένες προκλήσεις και ευκαιρίες για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων μέσω της καινοτομίας.

Επίσης, το σχέδιο δράσης για την οικοκαινοτομία (EcoAP), λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς άλλες εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η εμβληματική πρωτοβουλία «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους»³ και ο χάρτης πορείας⁴ της αποτελεί συστατικό στοιχείο μείζονος σημασίας για τη μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία, καθώς δημιουργεί και ενισχύει τη ζήτηση για την οικοκαινοτομία και τις σχετικές επενδύσεις. Η «Βιομηχανική πολιτική για μια παγκοσμιοποιημένη εποχή»⁵ καθιστά το EcoAP μέσο για τον καθορισμό και την εφαρμογή μέτρων για την ανάπτυξη των βασικών περιβαλλοντικών τεχνολογιών, την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών και για την ευαισθητοποίηση σχετικά με το δυναμικό των νέων τεχνολογιών. Η Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας⁶ καλεί το EcoAP να υποστηρίξει τις ικανότητες για βιώσιμη ανάπτυξη, να προωθήσει την ανάπτυξη των κατάλληλων δεξιοτήτων και να αντιμετωπίσει την αναντιστοιχία δεξιοτήτων.

Επομένως, το EcoAP θα εστιαστεί στην προαγωγή της καινοτομίας, η οποία συντελεί ή στοχεύει στη μείωση των πιέσεων στο περιβάλλον και τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ της καινοτομίας και της αγοράς. Θα προωθήσει, μεταξύ άλλων, ορισμένες δράσεις που καθορίζονται στο χάρτη πορείας σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων.

¹ COM(2010) 2020: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Ευρώπη 2020: Στρατηγική για ευφυή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

² COM(2010) 546: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: Εμβληματική πρωτοβουλία «Ένωση Καινοτομίας» της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

³ COM(2011) 21: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: Εμβληματική πρωτοβουλία «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους» της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

⁴ COM(2011) 571 τελικό.

⁵ COM(2010) 614: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Ολοκληρωμένη βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης: Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα τίθενται στο επίκεντρο».

⁶ COM(2010) 682 τελικό: Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: «Ευρωπαϊκή συμβολή για την πλήρη απασχόληση».

Ως οικολογική καινοτομία⁷ νοείται κάθε μορφή καινοτομίας που συντελεί ή στοχεύει σε σημαντική και αποδείξιμη πρόοδο προς την υλοποίηση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω του περιορισμού των επιπτώσεων στο περιβάλλον, της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας ως προς τις πιέσεις στο περιβάλλον ή της επίτευξης πιο αποδοτικής και υπεύθυνης χρήσης των φυσικών πόρων.

Στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2007-2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει έργα έρευνας και επίδειξης για τις οικολογικά καινοτόμες τεχνολογίες και τη διείσδυσή τους στην αγορά στο πλαίσιο (1) του 7ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (ΠΠ7), (2) των πιλοτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων εμπορικής αξιοποίησης που αφορούν την οικοκαινοτομία του προγράμματος πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία (CIP), (3) της ευρωπαϊκής πλατφόρμας οικοκαινοτομίας και (4) της περιβαλλοντικής διάστασης του προγράμματος LIFE+. Κατά την αξιοποίηση των προγραμμάτων αυτών, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες μπορούν επίσης να βασιστούν στην υποστήριξη της πολιτικής συνοχής για την περαιτέρω ανάπτυξη και αναπαραγωγή της οικοκαινοτομίας.

Στην ανακοίνωσή της σχετικά με τον προϋπολογισμό για το 2020⁸, η Επιτροπή αναφέρει ότι η έρευνα και η καινοτομία θα διαρθρωθούν γύρω από τρεις άξονες αμοιβαίας ενίσχυσης: (1) αριστεία στην επιστημονική βάση, (2) αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων και (3) διαμόρφωση βιομηχανικής ηγετικής παρουσίας και ανταγωνιστικών πλαισίων. Η Επιτροπή δεσμεύτηκε επίσης να εντάξει τις δράσεις σχετικά με το κλίμα στα προγράμματα δαπανών της ΕΕ και να διοχετεύσει τουλάχιστον το 20% του προϋπολογισμού της Ένωσης σε στόχους που αφορούν το κλίμα.

Το πρόγραμμα Ορίζοντας 2020⁹, το μελλοντικό πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και καινοτομία για την περίοδο 2014-2020, θα ενισχύσει το ρόλο της οικοκαινοτομίας και θα παράσχει τα κατάλληλα χρηματοδοτικά μέσα για την υλοποίηση του παρόντος σχεδίου δράσης κατά την περίοδο μετά το 2013. Ειδικότερα, το σχέδιο δράσης αφορούν άμεσα δράσεις που συμβάλλουν στη μετάβαση προς μια «πράσινη» και φιλική προς το κλίμα οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, όπως προβλέπεται στην κοινωνική πρόκληση «Κλιματική δράση, αποδοτική χρήση των πόρων και πρώτες ύλες».

Η προσέγγιση σχετικά με τις συμπράξεις¹⁰ στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας θα επιταχύνει την πορεία της καινοτόμου έρευνας προς τις εφαρμογές της αγοράς.

⁷ Προσαρμογή από την απόφαση αριθ. 1639/2006/ΕΚ σχετικά με τη θέσπιση προγράμματος-πλαισίου για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία.

⁸ COM (2011) 500 «Ένας προϋπολογισμός για το 2020» - Τμήμα II: Δελτία πολιτικής

⁹ COM (2011) 808/3 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»— Πρόγραμμα πλαισίου για την έρευνα και την καινοτομία.

¹⁰ COM(2011) 572 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Συμπράξεις για την έρευνα και την καινοτομία».

2. Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Η οικοκαινοτομία πρέπει να επιταχυνθεί, κατά τρόπο ώστε να προαγάγει την παραγωγικότητα, την αποδοτική χρήση των πόρων και την ανταγωνιστικότητα και να συμβάλει στην διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Η εμφάνιση όλο και σοβαρότερων περιβαλλοντικών προκλήσεων και περιορισμών σε ό,τι αφορά τους πόρους, έχει οδηγήσει σε συνεχή αύξηση της παγκόσμιας ζήτησης για τεχνολογίες, προϊόντα και υπηρεσίες που έχουν σχέση με το περιβάλλον και έχει διευκολύνει την εμφάνιση «πράσινων» βιομηχανιών (βλ. παράρτημα 1). Η επιτάχυνση της απορρόφησης της οικοκαινοτομίας από την αγορά και της διάδοσής της, θα οδηγήσει στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων και στην ανθεκτικότητα της οικονομίας με παράλληλη αποδοτική σχέση κόστους-ωφέλειας και θετική επιρροή στις επιχειρήσεις και την κοινωνία γενικότερα.

3. ΦΡΑΓΜΟΙ ΚΑΙ ΜΟΧΛΟΙ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΜΕ

Μέχρι στιγμής, η διείσδυση της οικοκαινοτομίας στις αγορές πραγματοποιείται με σχετικά αργούς ρυθμούς με εξαίρεση τον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ως αποτέλεσμα των πολιτικών για την ενέργεια και το κλίμα. Τα σημεία συμφόρησης στην οικοκαινοτομία αφορούν την αποτυχία των τιμών της αγοράς να αντικατοπτρίσουν με ακρίβεια το περιβαλλοντικό κόστος και όφελος, τις άκαμπτες οικονομικές δομές, τον εγκλωβισμό των υποδομών και της συμπεριφοράς και τα επιζήμια κίνητρα και τις επιζήμιες επιχορηγήσεις. Άλλες πτυχές που παρεμποδίζουν την εξάπλωση της οικοκαινοτομίας αφορούν την περιορισμένη γνώση και βεβαιότητα των αγορών. Παρόλο που πολλοί από αυτούς τους φραγμούς μοιάζουν με αυτούς που αντιμετωπίζουν οι καινοτόμες επιχειρήσεις γενικότερα, τείνουν να επιδεινώνονται σε ό,τι αφορά τις επιχειρήσεις που εστιάζονται στην οικοκαινοτομία.

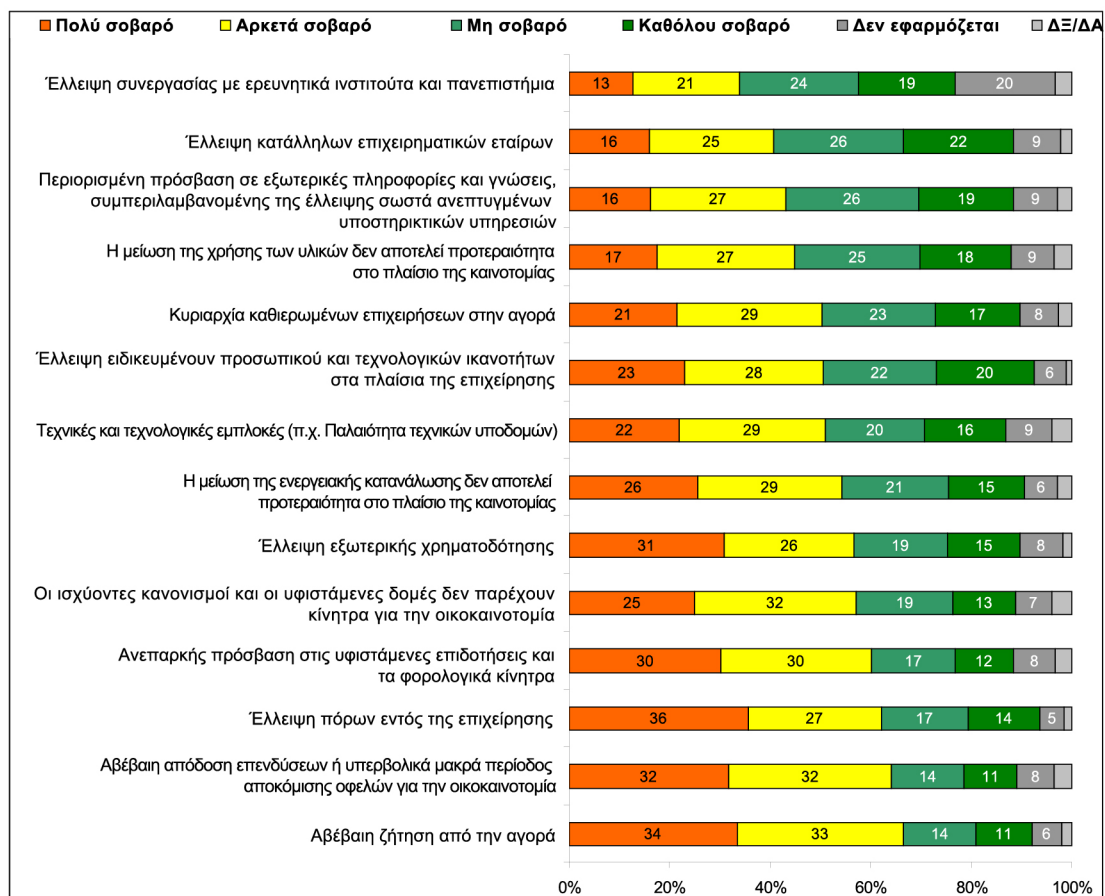
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δρομολόγησε ήδη από το 2004 το πρόγραμμα δράσης για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες¹¹ (ETAP), με στόχο την αντιμετώπιση ορισμένων από αυτά τα εμπόδια:

Μια πρόσφατη έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τη στάση των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων επιχειρήσεων ως προς την οικοκαινοτομία¹² παρέχει σαφή εικόνα σχετικά με τους παρατηρούμενους φραγμούς και μοχλούς προώθησης της οικοκαινοτομίας.

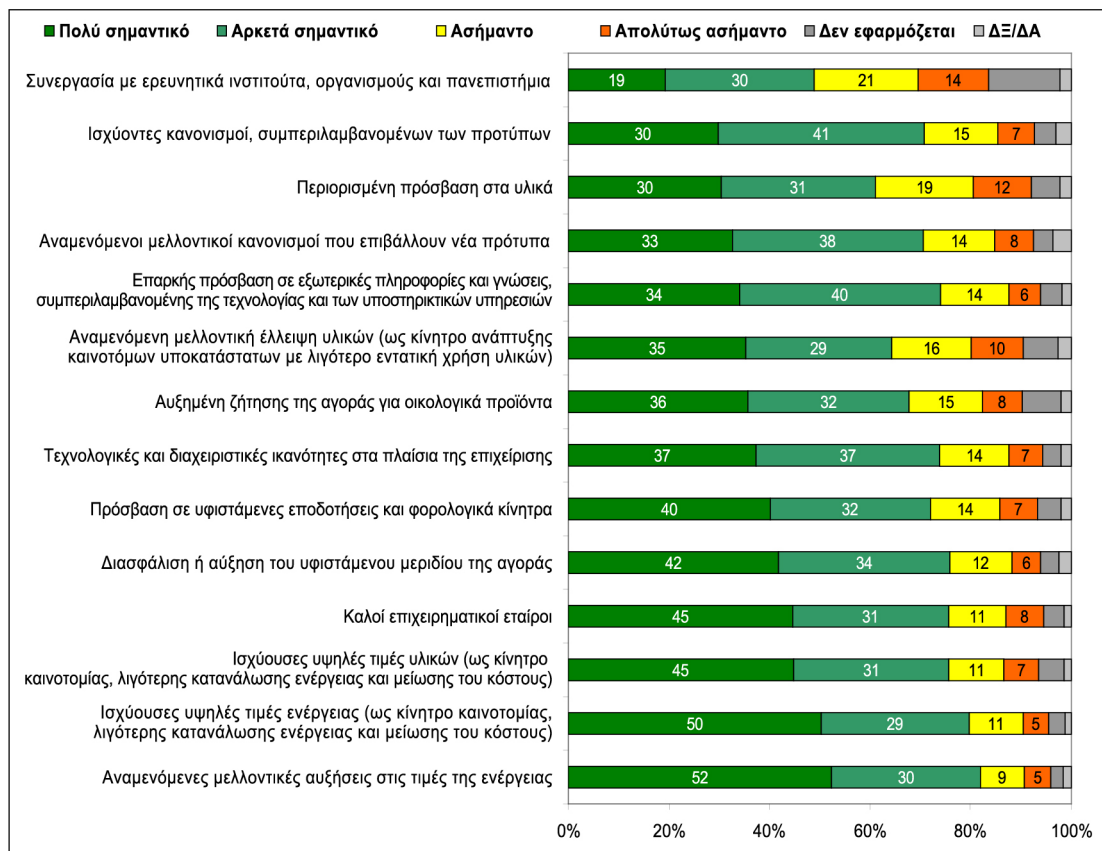
¹¹ COM (2004) 38 τελικό, Ανακοίνωση της Επιτροπής, Τόνωση των τεχνολογιών υπέρ της αειφόρου ανάπτυξης: πρόγραμμα δράσης για τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες στην Ευρωπαϊκή Ένωση

¹² Flash Ευρωβαρόμετρο 315: Στάση των ευρωπαϊκών επιχειρηματιών ως προς την οικοκαινοτομία, Μάρτιος 2011.

Φραγμοί στην επιτάχυνση της απορρόφησης και της ανάπτυξης της οικοκαινοτομίας για τις επιχειρήσεις

Μοχλοί προώθησης που θα μπορούσαν να επιταχύνουν την απορρόφηση και την ανάπτυξη της οικοκαινοτομίας

Από την έρευνα αυτή προκύπτει ότι η αβέβαιη ζήτηση της αγοράς και η απόδοση των επενδύσεων αποτελούν δύο από τους κυριότερους φραγμούς, ενώ οι υψηλές τιμές της ενέργειας και των υλικών, οι νέες ρυθμίσεις και τα νέα πρότυπα και η πρόσβαση στη γνώση συγκαταλέγονται στους βασικούς μοχλούς προώθησης.

Στηριζόμενη στις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αξιοποιώντας τα διδάγματα που αποκομίστηκαν από το ETAP, η ΕΕ μπορεί να επιταχύνει περαιτέρω την οικοκαινοτομία με σωστά στοχευμένες πολιτικές και δράσεις. Ειδικότερα, τα μέτρα στους τομείς των ρυθμιστικών κινήτρων, των ιδιωτικών και δημόσιων συμβάσεων, των προτύπων και στόχων επιδόσεων μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία μεγαλύτερης και σταθερότερης ζήτησης από την αγορά για την οικοκαινοτομία. Πρέπει επίσης να κινητοποιηθούν επιπλέον πόροι, ώστε να επενδυθούν στην οικοκαινοτομία, ενώ απαιτούνται μέτρα πολιτικής για τη μείωση και τη διαχείριση των κινδύνων για τους επιχειρηματίες και τους επενδυτές.

Μια μακροπρόθεσμη στρατηγική οικοκαινοτομίας με βάση τις συμπράξεις θα ενισχύσει την οικοκαινοτομία, αυξάνοντας την κρίσιμη μάζα που απαιτείται για την καινοτομία, την ανταλλαγή ιδεών και ορθών πρακτικών και τη δημιουργία δικτύων και εμπορικών σχέσεων.

4. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΟΙΚΟΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΕ

Η οικοκαινοτομία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούμε τους φυσικούς πόρους, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο παράγουμε και καταναλώνουμε. Τα προσδοκώμενα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και εμπορικά οφέλη από την εκτεταμένη εφαρμογή της οικοκαινοτομίας μπορούν να αποδειχθούν σημαντικά. Οι ευρωπαϊκές οικολογικές βιομηχανίες αποτελούν ήδη σημαντικό οικονομικό τομέα, με εκτιμώμενο ετήσιο κύκλο εργασιών της τάξης των 319 δις ευρώ ή περίπου 2.5 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος¹³ (ΑΕγχΠ) της ΕΕ. Κατά τα τελευταία δύο έτη, το 45% των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης, της γεωργίας και των υπηρεσιών σχετικά με τα ύδατα και τα τρόφιμα, παρήγαγαν οικοκαινοτομία και ωφελήθηκαν από αυτήν.

Κατά την περίοδο 2012-2013, στο πλαίσιο του τρέχοντος δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ, το EcoAP θα υποστηρίζει την εισαγωγή και την κλιμάκωση των περιβαλλοντικών τεχνολογιών στην αγορά, ιδίως μέσω της στήριξης έργων επίδειξης. Με αυτόν τον τρόπο θα ανοίξει ο δρόμος για την ανάληψη πιο ολοκληρωμένων δράσεων παρακολούθησης στο πλαίσιο των εμβληματικών πρωτοβουλιών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

Σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο επίπεδο, κατά την περίοδο 2013-2020 η οικοκαινοτομία αναμένεται να επωφεληθεί από τους νέους μηχανισμούς και τα νέα μέσα της ΕΕ σχετικά με τις εμβληματικές πρωτοβουλίες «Ένωση Καινοτομίας» και «Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποδοτικά τους πόρους», καθώς επίσης και από την πολιτική συνοχής για την περίοδο μετά το 2013 και το πρόγραμμα Ορίζοντας 2020. Για παράδειγμα, η Επιτροπή πρότεινε την εισαγωγή ισχυρού στοιχείου καινοτομίας στις διατάξεις για την πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020, χάρη στο οποίο θα δοθεί περαιτέρω προτεραιότητα στην καινοτομία λόγω των σαφών προϋποθέσεων στις οποίες υπόκεινται εν προκειμένω τα κράτη μέλη..

Η περαιτέρω ανάλυση των προκλήσεων και των ευκαιριών θα οδηγήσει σε περαιτέρω δράσεις για την επιτάχυνση της οικοκαινοτομίας. Το εγχείρημα αυτό θα πρέπει να βασιστεί στις εργασίες μιας πλειονομερούς ομάδας και στη δημιουργία συμπράξεων από το 2012 και μετά.

5. ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΟΙΚΟΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Το σχέδιο δράσης περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις, τόσο από την πλευρά της ζήτησης, όσο και από την πλευρά της προσφοράς σχετικά με την έρευνα και τη βιομηχανία, καθώς επίσης και τις πολιτικές και τα χρηματοδοτικά μέσα. Η υλοποίηση των δράσεων θα υποστηριχθεί από την προσέγγιση δημιουργίας συμπράξεων μεταξύ ενδιαφερομένων κύκλων συμφερόντων, του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

¹³ IDEA Consulting & Ecorys, «Μελέτη σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της οικολογικής βιομηχανίας της ΕΕ», 2009; Roland Berger, «Καινοτόμες αγορές περιβαλλοντικής ανάπτυξης από εταιρικής πλευράς», 2007.

Η Επιτροπή θα ενισχύσει τους μοχλούς προώθησης της απορρόφησης της οικοκαινοτομίας από την αγορά με τους εξής τρόπους:

- χρήση της περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας ως μέσο προώθησης της οικοκαινοτομίας (Δράση 1),
- υποστήριξη των έργων επίδειξης και των συμπράξεων, ώστε να ενσωματωθούν στην αγορά ελπιδοφόρες, ευφυείς και φιλόδοξες επιχειρησιακές τεχνολογίες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από χαμηλή απορρόφηση (Δράση 2),
- ανάπτυξη νέων προτύπων για την τόνωση της οικοκαινοτομίας (Δράση 3),
- κινητοποίηση χρηματοδοτικών μέσων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για τις MME (Δράση 4),
- προώθηση της διεθνούς συνεργασίας (Δράση 5),
- υποστήριξη της ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων και θέσεων εργασίας και σχετικών προγραμμάτων κατάρτισης, με στόχο την κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας (Δράση 6),
- προώθηση της οικοκαινοτομίας μέσω των ευρωπαϊκών εταιρικών σχέσεων καινοτομίας που προβλέπονται στο πλαίσιο της Ένωσης καινοτομίας (Δράση 7).

5.1. Δράση 1: Πολιτική και ρυθμίσεις σχετικά με το περιβάλλον για την προώθηση της οικοκαινοτομίας

Κατά παράδοση, η περιβαλλοντική νομοθεσία της ΕΕ έχει αποτελέσει έναν από τους σημαντικότερους μοχλούς προώθησης της οικοκαινοτομίας και της ανάπτυξης ισχυρών ευρωπαϊκών βιομηχανιών σε τομείς όπως τα ύδατα, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η διαχείριση των αποβλήτων, η ανακύκλωση και ο μετριασμός των κλιματικών αλλαγών. Η περιβαλλοντική πολιτική μπορεί επίσης να καθοδηγήσει τις ερευνητικές και αναπτυξιακές προσπάθειες και να διαμορφώσει τους ρυθμούς της τεχνολογικής αλλαγής.

Για παράδειγμα, στον κανονισμό REACH¹⁴ παρατίθενται κατάλογοι ουσιών που προκαλούν πολύ μεγάλη ανησυχία (SVHC) και οι οποίες πρέπει να υποκατασταθούν μόλις υπάρξουν τεχνικώς και οικονομικώς εφικτές εναλλακτικές ουσίες ή τεχνολογίες. Με αυτόν τον τρόπο παρέχονται κίνητρα για την ενεργό αναζήτηση εναλλακτικών επιλογών και ενθαρρύνονται δραστηριότητες E&A με στόχο την δημιουργία ανταγωνιστικών και ασφαλέστερων υποκατάστατων. Ο κανονισμός REACH αποτελεί, επίσης, παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο οι πολιτικές της ΕΕ μπορούν να αποτελέσουν μοχλό προώθησης της καινοτομίας παγκοσμίως. Οι εταιρείες του χημικού κλάδου ανά τον κόσμο συμμορφώνονται με τον κανονισμό

¹⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH).

REACH κατά την ανάπτυξη προϊόντων, τα οποία πρέπει να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των αγορών της ΕΕ.

Από την άλλη πλευρά, ένα ρυθμιστικό πλαίσιο που δημιουργεί εμπλοκές σε ανεπαρκώς φιλόδοξα ή ξεπερασμένα πρότυπα και τεχνολογίες θα μπορούσε να παρεμποδίσει την ανάπτυξη της οικοκαινοτομίας. Συνεπώς, θα πρέπει να αναθεωρηθεί και να ενισχυθεί η νομοθεσία, προκειμένου να παράσχει ισχυρά και σταθερά κίνητρα προώθησης της οικοκαινοτομίας, καθώς επίσης και επαρκή επίπεδα προβλεψιμότητας για τους επενδυτές.

Όπως προβλέπεται στα πλαίσια της Ένωσης Καινοτομίας, η Επιτροπή θα προβεί σε έλεγχο του ρυθμιστικού πλαισίου στον τομέα του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό θα εντοπιστούν τυχόν κενά, θα εφαρμοστούν οι νέοι κανόνες και θα αναθεωρηθούν οι ισχύοντες, με στόχο την εξασφάλιση ενός συνεπούς νομοθετικού πλαισίου για την οικοκαινοτομία.

Για παράδειγμα, στο μέλλον, κατά το σχεδιασμό, την αναθεώρηση και την εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών στον τομέα του περιβάλλοντος, θα πρέπει να δίδεται προσοχή:

- α) στο δυναμικό της καινοτομίας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, για παράδειγμα μέσω της δυνατότητας ευελιξίας σε συνιστώμενες τεχνολογικές λύσεις ή παρέχοντας περιθώρια για αυστηρότερα και ισχυρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα (προκειμένου να αποφευχθούν εμπλοκές σε τεχνολογικό επίπεδο),
- β) στους φραγμούς στην καινοτομία στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και της εφαρμογής της,
- γ) στην ανάγκη διευκόλυνσης της εμφάνισης εμπορικά βιώσιμων νέων προϊόντων ή πρακτικών,
- δ) στην ανάγκη επιτάχυνσης της απορρόφησης της οικοκαινοτομίας σε όλους τους τομείς πολιτικής.

Οι πολύτιμες εργασίες που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ¹⁵ αναγνωρίζουν την ανάγκη βελτίωσης των πολιτικών, ώστε να παράσχουν καλύτερη στήριξη στην οικοκαινοτομία, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως η δυναμική της αγοράς, οι τεχνολογικές εξελίξεις, ο συντονισμός και η συνέπεια μεταξύ των διαφόρων μέσων πολιτικής.

¹⁵

ΟΟΣΑ, «Μελέτες του ΟΟΣΑ σχετικά με την περιβαλλοντική καινοτομία - Βελτίωση των πολιτικών με στόχο την υποστήριξη της οικοκαινοτομίας», 2011.

Ορόσημα

- Με βάση τις υφιστάμενες εργασίες, το 2012 η Επιτροπή θα αναπτύξει μεθοδολογία με στόχο την αξιολόγηση των πιθανών φραγμών, μοχλών προώθησης και επιπτώσεων της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, της πολιτικής και των ρυθμιστικών πρωτοβουλιών σε ό,τι αφορά την οικοκαινοτομία, καθώς και την βελτιστοποίηση της διάδοσής της στην αγορά.
- Επιπλέον, η Επιτροπή θα ενσωματώσει τους στόχους περί οικοκαινοτομίας στην αναθεώρηση της τρέχουσας πολιτικής των υδάτων, των προτύπων σχετικά με την ποιότητα της ατμόσφαιρας και τις εκπομπές, τα κατασκευαστικά πρότυπα, τους υφιστάμενους στόχους πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, ανάκτησης και εκτροπής από την υγειονομική ταφή, όπως προβλέπεται στον χάρτη πορείας για την αποδοτικότητα των πόρων για το 2012, το 2013 και το 2014 αντίστοιχα.
- Το δυναμικό της οικοκαινοτομίας θα πρέπει να τεθεί στο επίκεντρο της αναθεώρησης των υφιστάμενων προτύπων για τις υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών, της ενέργειας, των κτιρίων και των ΤΠΕ, συντελώντας παράλληλα στην αύξηση της ανθεκτικότητας στην αλλαγή του κλίματος.
- Κατά την κατάρτιση των εφαρμοστικών μέτρων το 2012 στο πλαίσιο της οδηγίας πλαίσιο για τα απόβλητα και άλλων νομοθετικών πράξεων για τα απόβλητα, η Επιτροπή θα μπορούσε, για παράδειγμα:
 - να προωθήσει τον οικολογικό σχεδιασμό για την εφαρμογή των οδηγιών περί ELV (οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους), WEEE (απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού), RoHS (περιορισμός στη χρήση επικίνδυνων ουσιών), μπαταριών και συσσωρευτών και, τέλος, συσκευασιών,
 - να καθορίσει κριτήρια για τον αποχαρκτηρισμό των αποβλήτων βάσει του άρθρου 6 της οδηγίας πλαίσιο για τα απόβλητα για τον χαλκό, το χαρτί, τις πλαστικές ύλες, τα υλικά βιοαποικοδομήσεως και, πιθανότατα, άλλες ροές αποβλήτων. Τα κριτήρια αυτά θα σχεδιαστούν κατά τρόπο ώστε να αναπτύξουν τη ζήτηση και την εμπιστοσύνη σε δευτερογενείς πρώτες ύλες, καθώς επίσης και να στηρίξουν και να προωθήσουν τις καινοτόμους τεχνολογίες συλλογής, διαχωρισμού και επεξεργασίας των αποβλήτων για παραγωγή υψηλής ποιότητας δευτερογενών υλών.
 - να καταρτίσει ελάχιστα πρότυπα για τις δραστηριότητες επεξεργασίας αποβλήτων σε επίπεδο ΕΕ βάσει του άρθρου 27 της οδηγίας πλαίσιο για τα απόβλητα, τα οποία θα χαρακτηρίζονται από αποδοτική σχέση κόστους-οφέλους και θα βασίζονται στις καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές και καινοτόμες λύσεις.

5.2. Δράση 2: Έργα επίδειξης και συμπράξεις για την οικοκαινοτομία

Παρά τα χρηματοδοτικά προγράμματα και τις πρωτοβουλίες που βρίσκονται σε εξέλιξη, εξακολουθεί να υφίσταται σημαντικό χάσμα μεταξύ της διαθεσιμότητας

νέων τεχνολογιών και της εμπορικής αξιοποίησής τους ως εμπορεύσιμων προϊόντων. Για παράδειγμα, αυτό ισχύει στην περίπτωση των καινοτόμων τεχνολογιών επεξεργασίας των λυμάτων και καθαρισμού των υδάτων¹⁶, όπως οι μεμβράνες, ή στην περίπτωση νέων τεχνολογιών για την βιολογική απομάκρυνση του αμμωνίου, οι οποίες αναπτύχθηκαν από το πρόγραμμα ICON^{17, 18}.

Στην τελική της έκθεση της 28ης Ιουνίου 2011¹⁹ προς την Επιτροπή, η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για τις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής (KETs) υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα των ευκαιριών χρηματοδότησης για τις δραστηριότητες ανάπτυξης και επίδειξης προϊόντων, προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ της τεχνολογίας και της απορρόφησής της στην αγορά με στόχο την αύξηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.

Από το 2012 και εξής η Επιτροπή θα παράσχει στήριξη σε στοχευμένα έργα επίδειξης οικοκαινοτομίας και σε ad hoc εταιρικές σχέσεις για την εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών, που δεν κατάφεραν να φθάσουν στην αγορά, παρά το υψηλό περιβαλλοντικό και εμπορικό δυναμικό τους. Προτεραιότητα θα δοθεί στις τεχνολογίες που είναι κατάλληλες για την αποτελεσματική και αποδοτική επίτευξη αустηρότερων, ευφύστερων και φιλόδοξων περιβαλλοντικών προτύπων σε σχέση με εκείνα που χρησιμοποιούνται επί του παρόντος. Ο γενικός στόχος της δράσης αυτής είναι η απόδειξη της βιωσιμότητας των τεχνολογιών αυτών στην αγορά.

Από το 2014 και μετέπειτα, το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τα εν λόγω έργα επίδειξης, καθώς επίσης και έργα εφαρμογής της τεχνολογικής και κοινωνικής καινοτομίας.

Ορόσημα

- Επιλογή των ανωτέρω έργων τεχνολογικής επίδειξης μέχρι τα τέλη του 2012 στο πλαίσιο της τελευταίας πρόσκλησης υποβολής προτάσεων του ΠΠ7. Δυνατότητα συμμετοχής όλων των βιομηχανικών κλάδων. Στους πιθανούς τομείς περιλαμβάνονται τα απόβλητα κατεδαφίσεων (πρόκειται για τη μεγαλύτερη ροή αποβλήτων), η αποκατάσταση του εδάφους, τα ιζήματα και τα υπόγεια ύδατα, η επεξεργασία λυμάτων και ιλύος, τα φυτοφάρμακα και τα λιπάσματα στη γεωργία, η αστική εξόρυξη, τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων των σπάνιων στοιχείων και του χρυσού, και η προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές.
- Επιλογή έργων επίδειξης στον τεχνολογικό και κοινωνικό τομέα από το 2014 και μετέπειτα, τα οποία θα μπορούσαν να υποστηριχθούν και να εφαρμοστούν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020».

¹⁶ «Θεματική έκθεση ΕΙΟ: Καινοτομία στον τομέα των υδάτων», Παρατηρητήριο Οικοκαινοτομίας, Μάιος 2011.

¹⁷ <http://tnw.tudelft.nl/en/about-faculty/departments/biotechnology/research/research-cooperation/icon/>

¹⁸ http://ec.europa.eu/research/water-initiative/pdf/4th_wwf_brochure_en.pdf

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/key_technologies/kets_high_level_group_en.htm

5.3. Δράση 3: Πρότυπα και στόχοι επιδόσεων για βασικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες, ώστε να μειωθεί το περιβαλλοντικό αποτύπωμά τους

Τα νέα και φιλόδοξα πρότυπα και οι στόχοι επιδόσεων αποτελούν ισχυρό μέσο υποστήριξης της καινοτομίας, αύξησης της παραγωγικότητας και διεύρυνσης των ευκαιριών που προσφέρει η ενιαία αγορά.

Συμπληρωματικά, τα συστήματα επισήμανσης με αναφορά στα πρότυπα επιδόσεων ενός προϊόντος μπορούν να αποτελέσουν ισχυρό εργαλείο για τη διάδοση των οφελών της οικοκαινοτομίας. Για παράδειγμα, από την έγκριση της πολιτικής ενεργειακής απόδοσης και της οδηγίας για την επισήμανση της ενεργειακής απόδοσης²⁰, η αγορά οικιακών συσκευών μετατράπηκε σε αγορά ενεργειακώς αποδοτικών προϊόντων, προσφέροντας εξοικονόμηση ενέργειας της τάξης των 700 TWH²¹ και αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.

Αξιοποιώντας τη δέσμη μέτρων τυποποίησης²² η Επιτροπή, σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους κύκλους συμφερόντων θα εξασφαλίσει ότι τα νέα ή αναθεωρημένα πρότυπα θα δημιουργήσουν ισχυρά κίνητρα για την καινοτομία και όχι αδράνεια ή σημεία εμπλοκής, ότι θα σχετίζονται με τις επιδόσεις και ότι λαμβάνουν υπόψη τους προβληματισμούς σχετικά με την αποδοτική χρήση των πόρων, το περιβάλλον και τις κλιματικές αλλαγές.

Ορόσημα

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη θα δημιουργήσουν, σε συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς τυποποίησης, μια διαδραστική διαδικασία εντοπισμού και καθορισμού των προτεραιοτήτων των τομέων στους οποίους η κατάρτιση προτύπων και στόχων επιδόσεων διαθέτει το μεγαλύτερο δυναμικό σε ό,τι αφορά την προώθηση της οικοκαινοτομίας.

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα τομέων που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη από το 2012 και μετά:

- επιτόπιος έλεγχος του χαρακτηρισμού των αποβλήτων,
- σωληνώσεις συστημάτων συλλογής πόσιμου νερού και ακάθαρτων υδάτων,
- δραστηριότητες επεξεργασίας αποβλήτων βάσει του άρθρου 27 της οδηγίας πλαίσιο για τα απόβλητα,

²⁰ Οδηγία 92/75/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την ένδειξη της κατανάλωσης ενέργειας και λοιπών πόρων των οικιακών συσκευών με την επισήμανση και την παροχή ομοιομόρφων πληροφοριών σχετικά με τα προϊόντα.

²¹ Εκτιμώμενη εξοικονόμηση λόγω της επισήμανσης της ενεργειακής απόδοσης για τις ψυκτικές συσκευές, τα πλυντήρια πιάτων και ρούχων κατά την περίοδο 1996 - 2020.

²² COM (2011) 311 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ένα στρατηγικό όραμα για τα ευρωπαϊκά πρότυπα: Προχωρώντας προς τα εμπρός για την ενίσχυση και την επιτάχυνση της βιώσιμης ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας έως το 2020».

- βιώσιμα οικοδομικά υλικά και μόνωση κτηρίων ως συμβολή στην εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων²³.

5.4. Δράση 4: Χρηματοδότηση και υποστηρικτικές υπηρεσίες για τις ΜΜΕ

Η χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα είναι απαραίτητη και δικαιολογημένη προκειμένου να επιταχυνθεί η οικοκαινοτομία στον ιδιωτικό τομέα, ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Λόγω της σχετικής ανωριμότητας της αγοράς, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τις μικρές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της οικοκαινοτομίας, όπου παρατηρούνται υψηλότερα επίπεδα εμπορικού κινδύνου. Οι χρηματοδότες και οι επενδυτές έχουν την τάση να χρησιμοποιούν για την οικοκαινοτομία το ίδιο σκεπτικό με άλλες επενδύσεις, δηλαδή την ίδια αναμενόμενη επενδυτική απόδοση και το ίδιο επίπεδο αποδεκτών κινδύνων. Επιπλέον, δεν λαμβάνεται υπόψη η προστιθέμενη αξία που προκύπτει από τη μείωση των πιέσεων στο περιβάλλον και επηρεάζει ελάχιστα μόνο τις επενδυτικές αποφάσεις.

Τα μέτρα πολιτικής μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ευνοϊκότερων οικονομικών προϋποθέσεων και των πιο ευέλικτων προϋποθέσεων επιμερισμού του κινδύνου. Θα πρέπει να παρασχεθεί περισσότερη στήριξη στις ΜΜΕ, με στόχο τη βελτίωση της ετοιμότητας των επενδύσεων, των ευκαιριών δικτύωσης, καθώς επίσης και της εμπιστοσύνης της αγοράς στην οικοκαινοτομία.

Το ΕΤΑΡ και οι λοιπές ευρωπαϊκές πολιτικές και πρωτοβουλίες, όπως η πολιτική συνοχής, έχουν ήδη κάνει κάποια βήματα για την κινητοποίηση κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της οικοκαινοτομίας. Οι προσπάθειες κινητοποίησης κονδυλίων για τη χρηματοδότηση της οικοκαινοτομίας θα συνεχιστούν υπό το τρέχον πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2007-2013 και θα ενισχυθούν στο πλαίσιο των ειδικών προγραμμάτων «Αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων» και «Δημιουργία βιομηχανικής πρωτοπορίας και ανταγωνιστικών πλαισίων» του προγράμματος «Ορίζοντας 2020». Η Επιτροπή εξετάζει το ενδεχόμενο της εκχώρησης κονδυλίων για την οικοκαινοτομία, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η συγκεκριμένη πρόκληση της χρηματοδότησης σε αυτόν τον τομέα.

Ορόσημα

Στο πλαίσιο του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου:

- Η Επιτροπή σε συνεργασία με το δίκτυο «Enterprise Europe Network»²⁴ θα επεκτείνει τις δραστηριότητες των «φορέων παροχής βοήθειας στις ΜΜΕ στον τομέα του περιβάλλοντος». Οι φορείς παροχής βοήθειας θα βοηθήσουν τις ΜΜΕ να επωφεληθούν από τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που δημιουργεί η οικοκαινοτομία. Το σύστημα αυτό θα ενοποιήσει τις περιβαλλοντικά ορθές προσεγγίσεις για τις ΜΜΕ, θα αυξήσει την ευαισθητοποίησή τους και θα διευκολύνει την απόκτηση δεξιοτήτων για την τόνωση της οικοκαινοτομίας.

²³

COM 2002/91/EK, Οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

²⁴

http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

- Το 2012 η Επιτροπή θα συστήσει ένα ευρωπαϊκό δίκτυο χρηματοδοτών και επενδυτών οικοκαινοτομίας για την κινητοποίησή τους και τον καλύτερο καθορισμό των αναγκών από πλευράς πολιτικής, με στόχο την ταχύτερη παροχή επενδύσεων και χρηματοδότησης.
- Επίσης, η Επιτροπή θα βοηθήσει τις οικοκαινοτόμες ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές. Το δίκτυο «Enterprise Europe Network», τα ευρωπαϊκά κέντρα τεχνολογίας εκτός Ευρώπης και οι αντιπροσωπείες της ΕΕ θα παράσχουν επιπλέον στήριξη για τη συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις και αποστολές, για τη δημιουργία δεσμών μεταξύ των δικτύων υποστήριξης ΜΜΕ στην Ευρώπη και εκτός αυτής, καθώς επίσης και για την αξιολόγηση των κανόνων σχετικά με τη γνώση της αγοράς και την εκτίμηση των αναγκών στον τομέα της τεχνολογίας.
- Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αναπτύξει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις νέες περιβαλλοντικές τεχνολογίες και οικοκαινοτόμες λύσεις που κάνουν την είσοδό τους στις ενωσιακές και παγκόσμιες αγορές με βάση τα αποτελέσματα ενός πειραματικού εθελοντικού πιλοτικού προγράμματος ελέγχου περιβαλλοντικής τεχνολογίας (ETV), οι αρχές και τα οφέλη του οποίου περιγράφονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που επισυνάπτεται στο σχέδιο δράσης.

Από το 2014 και εξής, στο πλαίσιο του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου που θα περιλαμβάνει το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» και την πολιτική συνοχής, η Επιτροπή θα αναλάβει κατάλληλες πρωτοβουλίες ώστε:

- να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες με στόχο την ενσωμάτωση της οικοκαινοτομίας στα επιχειρησιακά προγράμματα της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2014-2020, και ιδιαίτερα μέσω των περιφερειακών στρατηγικών καινοτομίας για την ευφυή εξειδίκευση, που προτείνονται ως εκ των προτέρων προϋποθέσεις.
- να αναπτύξει δυο καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα: μια υπηρεσία δανείων και εγγυήσεων της ΕΕ και ένα μέσο ιδίων κεφαλαίων για την έρευνα και την καινοτομία. Το πρώτο μέσο θα περιλαμβάνει ένα στοιχείο που θα εξαρτάται από τη ζήτηση και ένα που θα εξαρτάται από τις πολιτικές, συμπεριλαμβανομένης της οικοκαινοτομίας. Το δεύτερο θα εστιαστεί στη σύσταση και την ανάπτυξη των ΜΜΕ και θα επικεντρωθεί στο θέμα της οικοκαινοτομίας. Αμφότερα τα μέσα θα περιλαμβάνουν ad hoc επενδυτικά κίνητρα για την προώθηση της κινητοποίησης των ιδιωτικών πόρων στον τομέα της οικοκαινοτομίας.
- να καταρτίσει συστήματα τεχνικής συνδρομής, ώστε να βοηθήσει τις ΜΜΕ και τον χρηματοπιστωτικό τομέα να αναπτύξουν έργα αποδεκτά από τις τράπεζες, να αξιολογήσουν το χρηματοδοτικό ενδιαφέρον τους και να υλοποιήσουν έργα χρηματοδοτούμενα από κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου.
- Το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» θα ενισχύσει το ρόλο της οικοκαινοτομίας και θα υποστηρίξει, μεταξύ άλλων, τις οικοκαινοτόμες ΜΜΕ στα πρώτα στάδια της διείσδυσής τους στην αγορά.

5.5. Δράση 5: Διεθνής συνεργασία

Η οικοκαινοτομία είναι ουσιώδους σημασίας παράγοντας για τη διευκόλυνση της συνολικής μετάβασης προς την βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της ενίσχυσης της οικολογικής διάστασης της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της σχετικά με τη διαδικασία «Ρίο+20»²⁵, τονίζει, μεταξύ άλλων, την ανάγκη θέσπισης μέτρων ρυθμιστικών και σχετικών με την αγορά που θα ενισχύσουν εν γένει την οικοκαινοτομία, καθώς και την ανάγκη της εφαρμογής τους.

Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για διεθνή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία»²⁶, η Επιτροπή προτείνει δράσεις για την εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE) μέσω της περαιτέρω ενοποίησης και του διασυνοριακού συντονισμού των επενδύσεων και των δραστηριοτήτων στον τομέα της έρευνας. Στοχεύει, μεταξύ άλλων, στο να γίνει η Ευρώπη ελκυστικότερη ως τόπος επενδύσεων στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας.

Στο πλαίσιο αυτό, συστήθηκε το στρατηγικό φόρουμ για τη διεθνή συνεργασία E&T (SFIC), προκειμένου να προωθήσει την ευρωπαϊκή εταιρική σχέση για τη συνεργασία στον τομέα της επιστήμης και της τεχνολογίας. Στόχος του είναι ο προσδιορισμός και ο συντονισμός κοινών πρωτοβουλιών μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής σε συνεργασία με τρίτες χώρες. Οι εν λόγω πρωτοβουλίες αφορούν την οικοκαινοτομία, την ανάπτυξη των δυνατοτήτων στον τομέα αυτό και την προσαρμογή ανάλογα με τις ανάγκες των δικαιούχων χωρών.

Οι αναδυόμενες οικονομίες, όπως η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία και η Ρωσία, προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες σε επίπεδο αγορών και εταιρικών σχέσεων για τους ευρωπαϊκούς φορείς οικοκαινοτομίας. Ωστόσο, η πρόσβαση στις αγορές αυτές εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, λόγω των υψηλών και μη καθορισμένων κινδύνων, της προστασίας των επενδύσεων και των ελαστικών κανόνων προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Προκειμένου να στηρίξει την πρόσβαση στην αγορά και τις εταιρικές σχέσεις, η Επιτροπή θα αναλάβει τις κατάλληλες πρωτοβουλίες ώστε:

- να προωθήσει τη θέσπιση επιπέδων αναφοράς και την εναρμόνιση των προτύπων και των απαιτήσεων για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες στον τομέα του περιβάλλοντος, καθώς και για τις περιβαλλοντικές επιδόσεις των προϊόντων. Η επίτευξη αυτού του στόχου θα ενθαρρυνθεί μέσω διμερών και περιφερειακών διαλόγων με τις αναδυόμενες χώρες. Επίσης, θα υποστηριχθούν σχετικά προγράμματα και έργα στο πλαίσιο των προγραμμάτων συνεργασίας, όπως το πρόγραμμα SWITCH Asia²⁷ για την προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής. Θα εξετασθεί επίσης το ενδεχόμενο επέκτασης

²⁵ COM(2011) 363 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Ρίο+20: προς μια πράσινη οικονομία και καλύτερη διακυβέρνηση»

²⁶ COM(2008) 588 τελικό, Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο: «Ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για διεθνή επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία».

²⁷ Το πρόγραμμα SWITCH-Asia αφορά επιδοτήσεις που χρηματοδοτούνται από το μηχανισμό χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας (DCI) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1905/2006 (ΕΕ L 378/41) - http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/environment/switch_en.htm

των προγραμμάτων αυτού του είδους σε άλλες περιοχές, ιδιαίτερα στην Αφρική και την Λατινική Αμερική.

- να προωθήσει, στο πλαίσιο των διμερών και πολυμερών διαλόγων πολιτικής, καθώς επίσης και των εμπορικών διαπραγματεύσεων και συμφωνιών, την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τις πολιτικές οικοκαινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων απελευθέρωσης των εμπορικών συναλλαγών στον τομέα των περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών, την εξάλειψη των φραγμών που δημιουργεί το κόστος για τη συμμετοχή των ΜΜΕ στις παγκόσμιες αλυσίδες αξιών, την εγγύηση των επενδύσεων και την προστασία των ΔΔΙ. Θα προωθηθεί επίσης η δικτύωση μεταξύ επενδυτών, χρηματοδοτών και επιχειρήσεων.
- να συμπεριλάβει τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες και την οικοκαινοτομία στη συνεργασία με τις γειτονικές χώρες, όπως η ανατολική εταιρική σχέση²⁸, η εταιρική σχέση με τις χώρες της νότιας Μεσογείου για τη δημοκρατία και την κοινή ευημερία και η συνέργεια για την περιοχή της Μαύρης Θάλασσας.
- να συνεργαστεί με το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP) και τον Οργανισμό Βιομηχανικής Ανάπτυξης Ηνωμένων Εθνών (UNIDO) για την ενίσχυση του δικτύου των εθνικών κέντρων καθαρότερης παραγωγής. Τα κέντρα αυτά θα διευκολύνουν τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών της οικοκαινοτομίας και τη δικτύωση μεταξύ των φορέων οικοκαινοτομίας στις ανεπτυγμένες και τις αναδυόμενες οικονομίες.

Ορόσημα

- Το 2012 η Επιτροπή θα δημιουργήσει μια εργαλειοθήκη μέσων πολιτικής για τη στήριξη της διάδοσης καθιερωμένων περιβαλλοντικών τεχνολογιών και λύσεων.
- Στο πλαίσιο της διαδικασίας «Ρίο+20», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι διεθνείς εταίροι θα συμβάλουν στη δημιουργία ενός πλαισίου για την ένταξη της οικοκαινοτομίας στον διάλογο για την διεθνή βιωσιμότητα και τα πορίσματα της συνόδου του Ρίο+20 που θα πραγματοποιηθεί το 2020, ως πιθανό έναυσμα για την επιτάχυνση της μετάβασης προς μια «πράσινη» οικονομία.

5.6. Δράση 6: Νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας

Οι νέες δεξιότητες είναι απαραίτητες για τη διευκόλυνση της μετάβασης προς μια πιο «πράσινη» οικονομία και την παροχή σχετικού πιο ειδικευμένου εργατικού δυναμικού για τις επιχειρήσεις. Η Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας υπογραμμίζει την ανάγκη αντιστοιχίας της προσφοράς δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τις νεοεμφανιζόμενες και αναπτυσσόμενες δεξιότητες, όπως εκείνες που απαιτούνται για τις «πράσινες» (οικολογικές) και πιο «πράσινες» θέσεις εργασίας.

²⁸

COM (2008) 823 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο «Ανατολική εταιρική σχέση»

Θα συσταθεί ευρωπαϊκό τομεακό συμβούλιο για τις δεξιότητες στις οικολογικές και στις οικολογικότερες θέσεις εργασίας, με στόχο τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τα προφίλ δεξιοτήτων, τα προγράμματα κατάρτισης και τις ελλείψεις δεξιοτήτων στον κλάδο των περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς επίσης και σε άλλους σχετικούς κλάδους.

Ορόσημα

- Με τη θέσπιση του «ενωσιακού πανοράματος δεξιοτήτων» από το 2012 και μετέπειτα η Επιτροπή θα συμβάλει στην αύξηση της κινητικότητας στην αγορά εργασίας, παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με την προσφορά και τις αναντιστοιχίες των υφιστάμενων και μελλοντικών δεξιοτήτων. Το πανόραμα αυτό θα εστιαστεί, ειδικότερα, στις δεξιότητες για τις οικολογικές θέσεις εργασίας.

5.7. Δράση 7: Ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις καινοτομίας

Οι Ευρωπαϊκές εταιρικές σχέσεις καινοτομίας (EIPs) προτείνονται στο πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας «Ένωση Καινοτομίας» της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Στόχος τους αποτελεί η συμμετοχή φορέων και πόρων για την επίτευξη κοινών στόχων για την επιτάχυνση των σημαντικών εξελίξεων στον τομέα της καινοτομίας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένες κοινωνικές προκλήσεις στους τομείς όπου υπάρχει σημαντικό δυναμικό αγοράς για τις επιχειρήσεις της ΕΕ.

Η αποδοτική χρήση των πόρων αποτελεί προτεραιότητα κυρίως στους τομείς των πρώτων υλών, της βιώσιμης γεωργίας και των υδάτων, για τους οποίους εξετάζεται σήμερα το ενδεχόμενο δημιουργίας EIPs. Γεφυρώνοντας το χάσμα μεταξύ μιας οικονομίας που χρησιμοποιεί με πιο αποδοτικό τρόπο τους πόρους, των φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων και των επιχειρηματικών ευκαιριών, η οικοκαινοτομία αποτελεί ένα σημαντικό μέσο στήριξης των εν λόγω εταιρικών σχέσεων.

Ορόσημα

- Οι πιθανές δράσεις θα μπορούσαν να αφορούν τη δοκιμή των πράσινων δημόσιων και ιδιωτικών συμβάσεων για την προώθηση της οικοκαινοτομίας. Θα μπορούσαν να συσταθούν δίκτυα των παρόχων και αγοραστών του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα και να διενεργηθούν δοκιμές σχετικά με προδιαγραφές προσφορών, καθώς επίσης και να αναπτυχθούν με στόχο την επέκταση της χρήσης τους, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα.
- Θα μπορούσαν επίσης να συμπεριληφθούν και άλλοι, πολλά υποσχόμενοι τομείς, όπως το βιοαέριο από βιολογικά απόβλητα, η βιώσιμη χημεία και οι υπηρεσίες στον τομέα των οικοσυστημάτων. Η Επιτροπή θα εντοπίσει τις βέλτιστες πρακτικές για το συνδυασμό των μέτρων από την πλευρά της ζήτησης και της προσφοράς στους τομείς αυτούς μετά από στενές διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους κύκλους συμφερόντων και τα κράτη μέλη.

6. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

6.1. Δομή διακυβέρνησης

Στο πλαίσιο της Ένωσης καινοτομίας και του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» θα θεσπιστούν δραστηριότητες και συστήματα δικτύωσης σχετικά με τη διακυβέρνηση, με στόχο τη βελτίωση της βάσης γνώσεων και της ενημέρωσης σχετικά με την οικοκαινοτομία. Προβλέπεται η δημιουργία απλών και ευέλικτων συστημάτων με εκτεταμένη και ισορροπημένη συμμετοχή των βασικών ενδιαφερομένων κύκλων συμφερόντων²⁹.

Στο πλαίσιο αυτό και αξιοποιώντας τις θετικές εμπειρίες που προέκυψαν από την ομάδα εργασίας υψηλού επιπέδου (ETAP) θα συσταθεί μια πλειονομερής διευθύνουσα ομάδα υψηλού επιπέδου για την οικοκαινοτομία με στόχο την ένταξη της οικοκαινοτομίας στην ενωσιακή πολιτική, τη διευκόλυνση της διαμόρφωσης των πολιτικών, την αξιολόγηση των εισημμένων μέτρων από ομοτίμους, καθώς επίσης και την παρακολούθηση της υλοποίησης του σχεδίου δράσης.

Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα συνεχίσουν να συνεδριάζουν στο πλαίσιο μιας ειδικής ομάδας εργασίας υψηλού επιπέδου με στόχο τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και την παροχή αυστηρότερων πολιτικών κατευθύνσεων σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο.

Το φόρουμ ενδιαφερομένων κύκλων συμφερόντων του ETAP που κινητοποιεί και διευκολύνει τη δικτύωση μεταξύ των τομεακών ενδιαφερομένων μερών θα επικεντρωθεί περισσότερο στις επιχειρήσεις και θα διατυπώσει στοχευμένες και προσιτές συστάσεις που μπορούν να ενσωματωθούν στις ενωσιακές και εθνικές πολιτικές.

Ορόσημα

- Από το 2012 και μετά, η πλειονομερής διευθύνουσα ομάδα υψηλού επιπέδου, στην οποία θα συμμετέχουν εκπρόσωποι των κρατών μελών, του επιχειρηματικού κόσμου, της βιομηχανίας, ιδιαίτερα δε των ΜΜΕ, ερευνητικών και άλλων βασικών ενδιαφερομένων κύκλων συμφερόντων, θα υποστηρίξει τη θέσπιση μέτρων για την απορρόφηση της οικοκαινοτομίας, και μάλιστα εάν χρειαστεί με τη βοήθεια των θεματικών πλειονομερών ομάδων εργασίας εμπειρογνομόνων.

6.2. Συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών

Η τακτική ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την οικοκαινοτομία μεταξύ των κρατών μελών και των περιφερειών είναι ουσιώδους σημασίας παράγοντας. Θα χρειαστεί επίσης καλύτερη βάση γνώσεων σχετικά με τα σημεία πίεσης στο περιβάλλον, τις πολιτικές, τις αγορές και τον κλάδο των περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών για την προώθηση της οικοκαινοτομίας στην Ευρώπη και τη χάραξη των κατάλληλων πολιτικών.

²⁹

SEC(2011) 1028 τελικό, «Πilotική ευρωπαϊκή εταιρική σχέση καινοτομίας για την ενεργό και υγιή γήρανση. Πρώτες εμπειρίες σχετικά με την διακυβέρνηση και τις διαδικασίες».

Ορόσημα

- Με βάση τα διδάγματα που προέκυψαν από τους χάρτες πορείας του ETAP, θα καταρτισθούν εθελοντικοί εθνικοί χάρτες πορείας για την οικοκαινοτομία με στόχο τον καθορισμό των αποτελεσματικότερων πολιτικών, τη διευκόλυνση της διαμόρφωσης πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών, καθώς και τον προσδιορισμό του κατάλληλου επιπέδου εφαρμογής που απαιτείται για τη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την οικοκαινοτομία. Οι εν λόγω χάρτες πορείας θα βασιστούν στις υφιστάμενες πρωτοβουλίες προώθησης της περιβαλλοντικής τεχνολογίας, αλλά θα εστιαστούν περισσότερο στην οικοκαινοτομία, τόσο στον ιδιωτικό, όσο και στον δημόσιο τομέα, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τους παγκόσμιους στόχους βιωσιμότητας, ώστε να συμβάλουν στην επίτευξή τους.
- Η Επιτροπή θα συνεργαστεί με τις σχετικές εθνικές και περιφερειακές αρχές για την ενσωμάτωση της οικοκαινοτομίας στις πρωτοβουλίες της πολιτικής συνοχής και στην πολιτική ανάπτυξης της υπαίθρου στον τομέα της καινοτομίας. Από αυτήν την άποψη, η «πλατφόρμα έξυπνης εξειδίκευσης»³⁰ που αναπτύσσεται επί του παρόντος αποτελεί βασικό εργαλείο ανάπτυξης των απαραίτητων ικανοτήτων διακυβέρνησης.
- Η Επιτροπή θα αξιοποιήσει την πείρα από τον «πίνακα αποτελεσμάτων για την οικοκαινοτομία»³¹ και άλλους σχετικούς δείκτες με στόχο την παρακολούθηση και την επανεξέταση των μέτρων και των δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη και η ΕΕ.
- Η πρωτοβουλία «Επιτάχυνση των πολιτικών οικοκαινοτομίας»³² για τον εντοπισμό των βέλτιστων πρακτικών στη χάραξη των πολιτικών οικοκαινοτομίας θα ενισχυθεί, ώστε να κλιμακωθεί η χρήση των ορθών πρακτικών στα κράτη μέλη.

6.3. Ενημέρωση σχετικά με τα οφέλη και τις ευκαιρίες που προσφέρει η οικοκαινοτομία

Η αβεβαιότητα σχετικά με την ζήτηση από την αγορά αποτελεί έναν από τους βασικούς φραγμούς στην ταχεία απορρόφηση της οικοκαινοτομίας. Για το λόγο αυτό, απαιτείται μεγαλύτερη αποδοχή των οικοκαινοτόμων τεχνολογιών, διαδικασιών, υπηρεσιών και προϊόντων από την κοινωνία.

Η κοινωνική αυτή αποδοχή μπορεί να επιτευχθεί εάν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη καταβάλουν προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση σε σχέση με την οικοκαινοτομία στα κράτη μέλη, τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τη βιομηχανία και την κοινωνία των πολιτών. Επίσης, η Επιτροπή θα αναλάβει δράσεις για να αποδείξει τη σπουδαιότητα της οικοκαινοτομίας ως βασικού μοχλού προώθησης μιας πιο

³⁰ <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

³¹ Βλ. το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο «Παρατηρητήριο Οικοκαινοτομίας», <http://www.eco-innovation.eu/>

³² Βλ. το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο «Επιτάχυνση των πολιτικών οικοκαινοτομίας», <http://www.ecopol-project.eu/>

οικολογικής και βιώσιμης οικονομίας, η οποία θα επικεντρώνεται ιδιαίτερα στο δυναμικό παραγωγής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Οι προσπάθειες αυτές θα αξιοποιήσουν τις υφιστάμενες επικοινωνιακές δραστηριότητες, οι οποίες εφαρμόζονται στο πλαίσιο των ανακοινώσεων της Επιτροπής, όπως σχετικά με την αποδοτική χρήση των πόρων.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τα πέντε έτη εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ σχετικά με τις περιβαλλοντικές τεχνολογίες και η εμφάνιση εύρωστων οικολογικών επιχειρήσεων στην ΕΕ έχουν αποδείξει το δυναμικό της οικοκαινοτομίας σχετικά με τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών ευκαιριών, ανάπτυξης και θέσεων εργασίας στην Ευρώπη.

Ωστόσο, πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες, γεγονός που απαιτεί ενισχυμένες και ευρύτερες δράσεις. Για το λόγο αυτό, πρέπει να ενταθεί η εφαρμογή των υφιστάμενων δράσεων· ως εκ τούτου, πρέπει να βελτιστοποιηθεί η χρήση των υφιστάμενων πόρων και να κινητοποιηθούν επιπλέον χρηματοδοτικοί πόροι. Το σχέδιο δράσης προωθεί τις προσπάθειες για την οικοκαινοτομία, παρέχει μια σαφή κατεύθυνση προόδου και, ως εκ τούτου, αποτελεί εύλογο διάδοχο του ETAP.

Η κατάρτιση ενός φιλόδοξου ενωσιακού θεματολογίου για την οικοκαινοτομία θα συμβάλει επίσης στην καλύτερη αντιμετώπιση των παγκόσμιων περιβαλλοντικών προκλήσεων και την αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρουν οι παγκόσμιες αγορές, σε συμφωνία με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Θα παράσχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη νέα μέσα επίτευξης των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αποτελεί το μελλοντικό πλαίσιο της οικοκαινοτομίας. Η ενδιάμεση επισκόπηση των μελλοντικών δημοσιονομικών προοπτικών θα αποτελέσει μια καλή ευκαιρία αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων που έχουν καθοριστεί για το παρόν σχέδιο δράσης.

Παράρτημα 1. Η οικοκαινοτομία ωφελεί τις επιχειρήσεις και το περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία δεν θα έχει άλλη επιλογή παρά να προσαρμοστεί στους περιορισμούς σχετικά με το περιβάλλον και τους πόρους και σε αυτό της το εγχείρημα θα χρειαστεί την οικοκαινοτομία. Η οικοκαινοτομία μπορεί επίσης να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και ανάπτυξη και είναι απαραίτητη για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, ιδίως στην Ευρώπη, η οποία παραδοσιακά έχει βασίσει την οικονομική της ανάπτυξη στην εντατική εκμετάλλευση των πόρων.

Η ΕΕ βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση ώστε να αναλάβει το ρόλο της στην γενική μετάβαση προς μια πιο βιώσιμη οικονομία.

Οι ευρωπαϊκές πολιτικές για το περιβάλλον και οι αυξανόμενες παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις έχουν συντελέσει στην εμφάνιση ενός σημαντικού και ανταγωνιστικού κλάδου περιβαλλοντικών προϊόντων και υπηρεσιών στην Ευρώπη.

Για παράδειγμα, οι ευρωπαϊκές οικολογικές βιομηχανίες αποτελούν ήδη σημαντικό οικονομικό τομέα, με εκτιμώμενο ετήσιο κύκλο εργασιών της τάξης των 319 δις ευρώ ή περίπου 2.5 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος³³ (ΑΕγχΠ) της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι το μέγεθός τους είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος των κλάδων της χαλυβουργίας, της φαρμακοβιομηχανίας ή της αυτοκινητοβιομηχανίας. Πρόσφατα, οι οικολογικές βιομηχανίες σημειώνουν ανάπτυξη της τάξης του 8 % περίπου ετησίως. Οι βασικοί υπο-τομείς των βιομηχανιών αυτών αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων (30 %), την ύδρευση (21 %), τη διαχείριση των λυμάτων (13 %) και την ανακύκλωση (13 %). Σήμερα, ο κλάδος αυτός απασχολεί 3,4 εκατ. άτομα και αντιστοιχεί περίπου στο 1,5% της απασχόλησης των Ευρωπαίων. Από το 2004 έως το 2008 δημιουργήθηκαν περίπου 600.000 επιπλέον θέσεις εργασίας. Το ετήσιο ποσοστό αύξησης της απασχόλησης σε όλους τους τομείς ανήλθε στο 7 % περίπου κατά την περίοδο 2000-2008.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αναγνωρίζουν την ευκαιρία

Το δυναμικό της οικοκαινοτομίας αναγνωρίζεται από τον επιχειρηματικό κόσμο. Οι επενδύσεις κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου στην Ευρώπη³⁴ σημείωσαν ραγδαία αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία. Το 2010 ανήλθαν σε 1,3 δις ευρώ στον τομέα αυτό, ενώ αντιστοιχούσαν στο ποσό των 0,3 δις ευρώ το 2004. Παρά την αυξανόμενη αβεβαιότητα της αγοράς, η μείωση σε σχέση με το 2009 ήταν μόλις 7%, πράγμα που υποδηλώνει τη μεγάλη ανθεκτικότητα και το δυναμικό του κλάδου. Το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων αφορά την παραγωγή ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Στους δύο αυτούς τομείς διοχετεύτηκε το 71% των κεφαλαίων που επενδύθηκαν κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2009.

³³ IDEA Consulting & Ecorys, «Μελέτη σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της οικολογικής βιομηχανίας της ΕΕ», 2009; Roland Berger, «Καινοτόμες αγορές περιβαλλοντικής ανάπτυξης από εταιρικής πλευράς», 2007.

³⁴ Δελτίο τύπου του ομίλου Cleantech, της 7ης Ιανουαρίου 2010, σχετικά με τις επενδύσεις κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου από τον όμιλο για το 2010. Τα αριθμητικά δεδομένα που παρατίθενται αφορούν τις επενδύσεις της Cleantech στις περιοχές της Ευρώπης και του Ισραήλ.

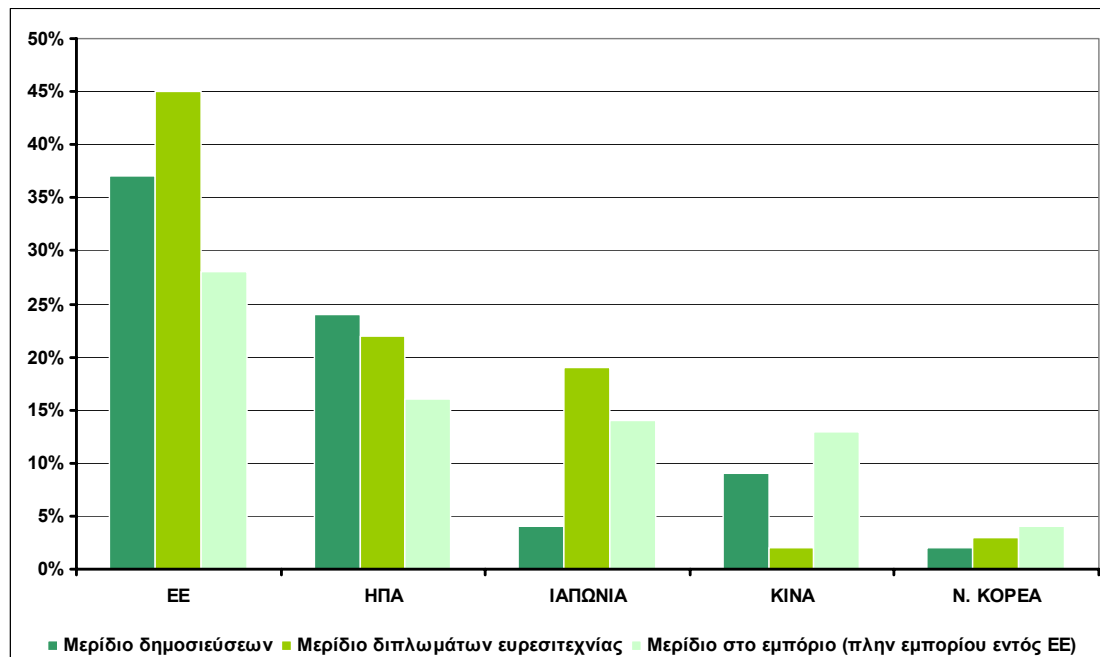
Τα προϊόντα, οι διεργασίες και οι υπηρεσίες που χαρακτηρίζονται από την ασφάλεια για το περιβάλλον, την ενεργειακή απόδοση και την αποδοτική χρήση των πόρων προσφέρουν όλο και μεγαλύτερα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε πολλές επιχειρήσεις και πολλούς τομείς. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις πέρασαν από τις λύσεις που λαμβάνονται στην τελική φάση των διεργασιών ('end-of-pipe') στις προσεγγίσεις κλειστής ανακύκλωσης ('closed-loop') που ελαχιστοποιούν τις διαρροές υλικών και ενέργειας μέσω της αλλαγής των προϊόντων και των μεθόδων παραγωγής και της επαναχρησιμοποίησης των αποβλήτων ως νέων πόρων για την παραγωγή. Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες συνεισφέρουν στη μείωση του κόστους. Ωστόσο, τα σημεία συμφόρησης και τα εμπόδια εξακολουθούν να αποτελούν κώλυμα για την πλήρη αξιοποίηση αυτού του δυναμικού.

Η προστασία από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και των καταστροφών που οφείλονται στα καιρικά φαινόμενα παρέχει επίσης πάρα πολλές ευκαιρίες. Το 95% περίπου της οικονομικής ζημίας που υπέστη η Ευρώπη από το 1980 οφείλεται σε καταστροφικά καιρικά ή σχετικά με το κλίμα φαινόμενα, τα οποία θα επιδεινωθούν λόγω των κλιματικών μεταβολών. Στον τομέα της προσαρμογής στις κλιματικές μεταβολές και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών (DDR), θα αυξηθούν οι επενδυτικές επιλογές και θα χρειαστούν καινοτόμα συστήματα χρηματοδότησης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας στην αλλαγή του κλίματος. Ο ασφαλιστικός κλάδος θα βρεθεί επίσης αντιμέτωπος με νέες προκλήσεις και ευκαιρίες.

Πρέπει να αξιοποιηθούν οι μελλοντικές ευκαιρίες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ΕΕ έχει την τεχνολογική δυνατότητα να διαδραματίσει κυρίαρχο ρόλο στον τομέα των οικολογικών προϊόντων, διεργασιών και υπηρεσιών. Η ΕΕ διαθέτει μια εύρωστη ερευνητική κοινότητα και τεχνολογική υπεροχή σε πολλούς τομείς, πράγμα που αντικατοπτρίζεται στην ηγετική θέση που κατέχει στο παγκόσμιο εμπόριο, όπως αναφέρεται παρακάτω (στοιχεία που δεν περιλαμβάνουν το εμπόριο εντός της ΕΕ).

Η ευρωπαϊκή οικολογική βιομηχανία κατέχει πλεονεκτική θέση σε παγκόσμιο επίπεδο³⁵.

Η αξία της παγκόσμιας αγοράς της περιβαλλοντικής βιομηχανίας ανερχόταν στα 1 τρις ευρώ το 2007. Σημαντικό ρόλο στον κλάδο αυτό κατείχαν οι ενεργειακά αποδοτικές τεχνολογίες (450 δις ευρώ). Το μερίδιο της αγοράς της Ευρώπης διαφέρει από τον ένα τομέα στον άλλο. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του αυτόματου διαχωρισμού των υλικών και των σταθμών ηλιακής ενέργειας, το μερίδιο της Ευρώπης υπερβαίνει το 70% της αγοράς. Στον τομέα των συνθετικών βιοκαυσίμων, των συστημάτων ψύξης με ηλιακή ενέργεια και της τεχνολογίας αποθήκευσης ενέργειας, η ευρωπαϊκή βιομηχανία κατέχει ηγετική θέση στην Ε&Α. Το μέσο μερίδιο αγοράς των ευρωπαϊκών εταιριών υπερέβαινε το 30% στον τομέα της διαχείρισης των αποβλήτων και της ανακύκλωσης, της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, της βιώσιμης κινητικότητας, της ενεργειακής απόδοσης και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων.

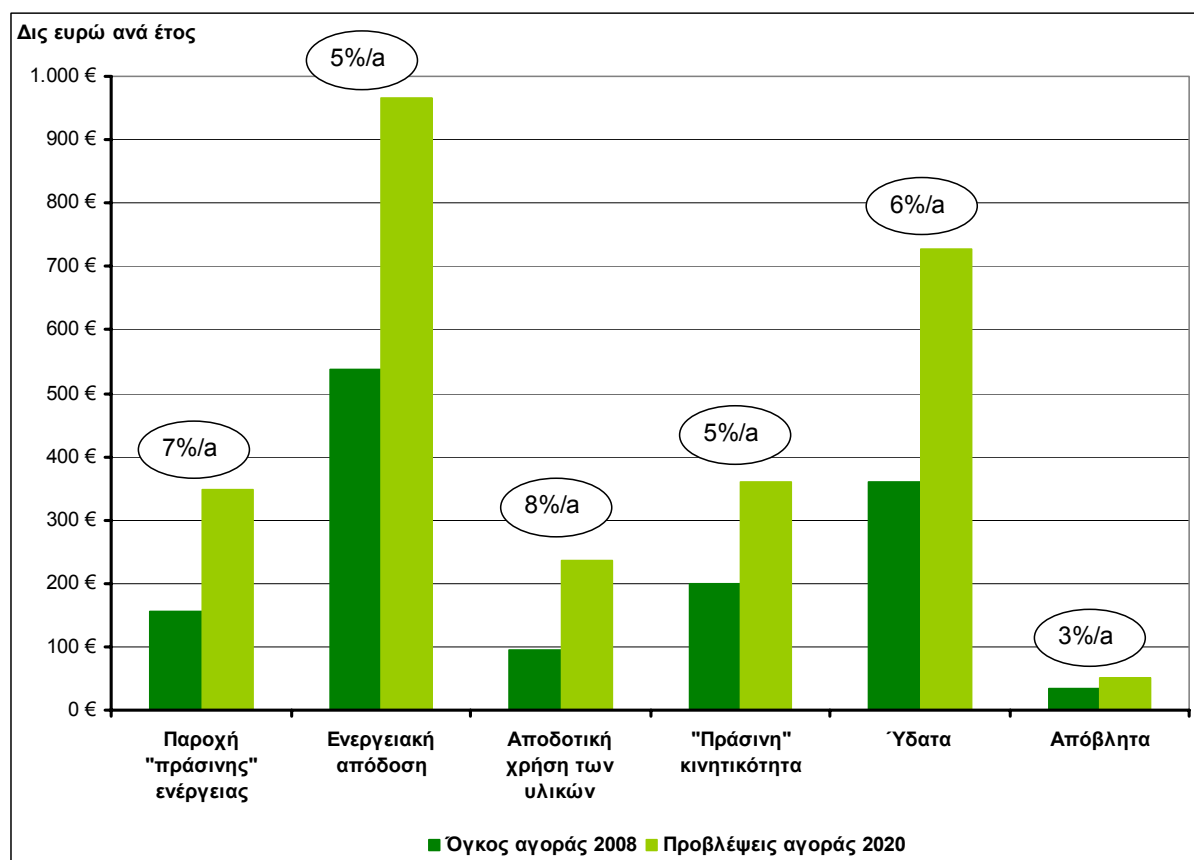
Η παγκόσμια αγορά αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών σημειώνει ανάπτυξη της τάξης του 5% ετησίως και το μέγεθός της αναμένεται να τριπλασιαστεί έως το 2030 (βλ. το παρακάτω γράφημα σχετικά με τις προβλέψεις για την ανάπτυξη). Η ΕΕ κατέχει περίπου το ένα τρίτο της παγκόσμιας αγοράς και είναι καθαρός εξαγωγέας. Ωστόσο, ενδυναμώνονται οι ανταγωνιστές της ανά τον κόσμο. Στον τομέα της αιολικής ενέργειας, οι εκκολαπτόμενοι προμηθευτές της ΕΕ έρχονται αντιμέτωποι με νεοεισερχόμενους στην αγορά φορείς που επιδιώκουν να επωφεληθούν από τις παγκόσμιες προσπάθειες για τον περιορισμό των κλιματικών μεταβολών. Η ΕΕ πρέπει να αξιοποιήσει τις δυνατότητές της και να προωθήσει τους υποκείμενους

³⁵

Πηγή: IDEA Consult, ECORYS, 2009, Μελέτη σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της οικολογικής βιομηχανίας της ΕΕ» - Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Διαφύλαξης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας, 2009, «Greentech – Made in Germany 2.0».

μοχλούς προώθησης, ώστε να εδραιώσει την υπεροχή της και να επωφεληθεί από τις νέες ευκαιρίες.

Επέκταση των παγκόσμιων αγορών για τις οικολογικές βιομηχανίες³⁶

Οι ΜΜΕ της ΕΕ πρέπει να επωφεληθούν από τη μετάβαση

Το λειτουργικό πλαίσιο των οικολογικών βιομηχανιών παρουσιάζει μεγάλες διαφορές μεταξύ των διαφόρων τομέων. Για παράδειγμα, στους τομείς της διαχείρισης των αποβλήτων, της αποκατάστασης του εδάφους, της αιολικής ενέργειας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το 10% περίπου των εταιρειών αντιστοιχούν στο 80% περίπου του κύκλου εργασιών. Από την άλλη πλευρά, οι μικρές εταιρείες κατέχουν ισχυρότερη θέση στις νέες αγορές που αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης, όπως στον τομέα της οικολογικής δόμησης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αξίζει επίσης να σημειώσουμε ότι το δυναμικό οικοκαινοτομίας των ΜΜΕ και, ως εκ τούτου, η δυνατότητα βελτίωσης της παραγωγικότητας σε σχέση με τους πόρους, αναμένεται να αυξηθούν σε ό,τι αφορά τις μεγάλες επιχειρήσεις. Από περιπτωσιολογικές μελέτες σχετικά με τις βελτιώσεις στην αποδοτική χρήση των υλικών στη Γερμανία, προκύπτει ότι εξοικονομήθηκαν

³⁶

Πηγή: IDEA Consult, ECORYS, 2009, Μελέτη σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της οικολογικής βιομηχανίας της ΕΕ» - Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Διαφύλαξης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας, 2009, «Greentech – Made in Germany 2.0».

κατά μέσο όρο 200.000 ευρώ ανά εταιρεία, ενώ το επενδυτικό κόστος δεν υπερέβη τις 10.000 ευρώ για το ήμισυ περίπου των εταιρειών³⁷.

Γενικότερα, οι οικολογικές βιομηχανίες χαρακτηρίζονται από την παρουσία πολυάριθμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), οι οποίες αντιστοιχούν στο ήμισυ περίπου της συνολικής απασχόλησης. Συνεπώς, οι ΜΜΕ σε συνεργασία με τη βιομηχανία πρέπει να διαδραματίσουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στη δημιουργία καινοτόμων τεχνολογιών και λύσεων, καθώς επίσης και στην αξιοποίησή τους. **Οι δημόσιες πολιτικές και δράσεις πρέπει να δημιουργούν καλύτερες συνθήκες για την οικοκαινοτομία.**

³⁷

Παρατηρητήριο Οικοκαινοτομίας, Ετήσια έκθεση 2010 με τίτλο «Επιχειρηματικές προοπτικές: Εξοικονόμηση κόστους υλικών».